

lenes virkning i stor grad bygger på læring. Jeg synes han her presenterer lite av nyere nevrobiologisk forskning, som bl.a. utgjør deler av kunnskapsgrunnlaget for lege-middelassistert rehabilitering av opiat-avhengige. Hans fremstilling av «avhengighet» blir kanskje litt ensidig psykososialt fundert. Dette er omdiskutert, men bakgrunnen for «sammensatte og kompliserte problemer» (som rusmiddelavhengighet) er jo gjerne nettopp sammensatt og komplisert.

Fekjær har klare meninger som til tider presenteres med polemisk snert. Dette er mer en styrke enn en svakhet, fordi han hele tiden henviser til kildene for sine vurderinger. I etterordet legger han etter mitt syn frem fornuftige vurderinger om hvordan skadevirkningene av rusmidler bør bekjempes. Han har et balansert og etter mitt syn et realistisk og fornuftig syn på forholdet mellom «(re)habilitering» og «skadereduksjon» når det gjelder tungt belastede stoffmisbrukere. Han mener behandling på individnivå – som er viktig for den enkelte lidende misbruker – ikke kan være noen hovedstrategi for å bekjempe det totale skadeomfang. Han mener de viktigste grep må tas på det politiske plan. Fekjærs idealsamfunn er nok det rusmiddel-frie samfunnet. Der vil nok ikke alle følge ham, men hans anvisninger for hvordan man kan begrense skadevirkningene blir ikke mindre aktuelle for det, selv om det ikke er politisk populært i dagens markedsliberale Norge.

Ivar Skeie

Åslundmarka legesenter
Hunddalen

Forfriskende om kunst og helsefag

Aud Kirsti Bø, Wigdis Helen Sæther

Kunsten som beveger – estetisk dannelse i helse- og sosialfagene

296 s., ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.

Pris NOK 379

ISBN 82-7674-778-7

Forfatterne er tilknyttet Høgskolen i Sør-Trøndelag og har bakgrunn innen psykiatrisk sykepleie. Boken omhandler betydningen av kunst og estetikk innen helse- og sosialfagene. Den er delt i tre deler. Forfatterne gjør først rede for sitt teoretiske grunnlag, dernest retter de søkelyset mot kunstens betydning og muligheter i praktisk og pedagogisk arbeid. I den siste delen viser og diskuterer de relevansen av et estetisk perspektiv i klinisk arbeid. Illustrasjonene og fotografiene er ved Ole Tolstad.

Et sentralt uttrykk er «estetisk dannelse». Dannelse er her ikke knyttet til «finkultur», men brukes om en lærings- og utviklings-

prosess hos studenten eller den profesjonelle hjelperen. Formålet med prosessen er at den enkelte skal utvikle klokskap og evne til å fremme etiske verdier i sin utøvelse av faget. En forutsetning for å utvikle denne «generelle estetiske kompetansen» er evnen til å erfare, se og tolke det unike og spesielle i konkrete situasjoner. Forfatterne hevder at slik kompetanse kan oppøves i møtet med kunst – det være seg bilder, fotografier, litteratur eller musikk.

Boken er lettlest og inneholder en rekke gode eksempler. Den har en nordisk forankring, hvilket preger referansene til faglitteratur så vel som anbefalingene av litteratur, musikk, bøker og kunst. Det er dristig å gi seg i kast med så mange krevende problemstillinger innen rammen av en enkelt bok. Alle emner ytes ikke full rettferd, verken i fremstilling, referanser til faglitteraturen samt kritisk vurdering av eksisterende dokumentasjon.

God hjelpkunst vil alltid forutsette en grunnleggende menneskelig kompetanse. *Kunsten som beveger* viser nye og spennende veier til å utvikle en estetisk kompetanse innen helse- og sosialfagene. Dette er en forfriskende innføring i emnet.

Jan C. Frich

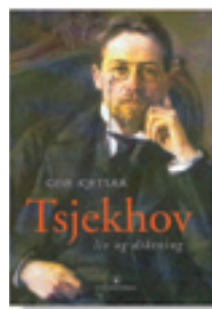
Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

En utro medisiner

Geir Kjetsaa

Tsjekhov – liv og diktning

408 s., ill. Oslo: Gyldendal, 2004. Pris NOK 349
ISBN 82-05-29162-4

«Medisinen er min ektevidde hustru, litteraturen er min elskerinne,» skrev Anton Tsjekhov (1860–1904) i et brev til sin forlegger.

Geir Kjetsaa, professor i russisk litteraturhistorie, beskriver hvordan

Anton Tsjekhov som fattig medisinstudent skrev burleske humoresker for vittighetsblader for å forsørge foreldre og søsken. I 1884 tok han medisinsk embetseksamen, og etter dette drev han en beskjeden privatpraksis i Moskva i et par år. Senere praktiserte han stort sett blant venner og naboer. I 1890 foretok han en strabasøs reise til fangeøya Sakhalin utenfor Stillehavskysten. Han skrev en sosiologisk avhandling om sine iakttagelser, og den bidrog nok til å bedre forholdene for fangene. Samtidig diktet han seg inn i verdenslitteraturen. Han er en av de dramatikerne som spilles mest, og han skrev hundrevis av noveller.

Både Tsjekhovs forfattervirksomhet og hans legepraksis foregikk mot et bakteppe av hans egen sykdom. Han fikk sin første hemoptyse i 1884, men benektet sykdommen helt til han i 1897 måtte erkjenne at han hadde en langtkommet lungetuberkulose, som han døde av sju år senere.

Kjetsaa presenterer verk etter verk gjennom lange, av og til for lange, sitater og gjenfortellinger. Tsjekhov var nyskapende både som prosaforfatter og som dramatiker. I novellene var han først og fremst opptatt av å være objektiv. Det kan ha sammenheng med hans medisinske utdanning. Skuespillene er også realistiske, med større vekt på å gjengi stemning enn dramatisk handling. Kjetsaa binder sine analyser sammen ved hjelp av beskrivelser av perioder i Tsjekhovs liv. Men han kunne gjerne fortalt mer om samfunnsforholdene i datidens Russland og hvordan de spiller seg i Tsjekhovs forfatterskap.

Boken viser spennvidden i Tsjekhovs liv fra oppveksten i farens tarvelige butikk i en russisk provinsby til dødsleiet på et kursted i Tyskland, der han tar imot et glass champagne fra sin tyske lege, tommer det og dør.

Geir Kjetsaa har skrevet en grundig og leseverdige biografi om en stor dikter og en lege som følte at han hadde sviktet medisinen.

Per Joachim Lund

Oslo

Molekylærbiologisk poesi

Jon Ståle Ritland

Kroppsvistasjoner

50 s. Oslo: Aschehoug, 2004. Pris NOK 198
ISBN 82-03-18868-0

Legen Jon Ståle Ritland har med boken *Kroppsvistasjoner* skrevet en imponerende og tankevekkende diktsamling. Poesien er preget av forfatterens medisinske kunnskap om anatomi og det menneskelige arvestoff. Ritland lar DNA-trådens dobbelthet prege diktene form og innhold, hvilket åpner for en rekke ulike lesninger. Evolusjonen og den menneskelige organismes biologiske forutsetninger ligger som et grunn tema i tekstene.

Diktsamlingen er organisert i en ramme-fortelling gjennom fire deler: «Intron», «Genesis», «Mutasjoner» og «Metastaser». Det som er slående med Ritlands diktning er evnen til å kombinere vidt forskjellige nivåer av virkeligheten. Menneskelige erfaringer, sykdom og død tolkes i lys av «de eldste skrifttegn» – basene adenin, guanin, cytosin og tymin. På den annen side diktes arvestoffet inn i menneskelige og sosiale sammenhenger. Ritlands originale poetiske grep resulterer i nye og spennende observasjoner.